

is magyar (Rákóczy Lajos) védelmezi. — Sz. munkája (612 l.) vaskos kötetet tesz ki, melynek fele Oklevéltár. Ára fűzve 5 frt.

— **Abafi Lajos: A szabadkőművesség története** Osztrák-s Magyarországon cz. németül írott munkájából megjelentek a IV. kötetet befejező füzetek, a 31—32. Ez a kötet a szabadkőművesség történetében 4-ik időszakot (1776—1780.) és az V-ik (1781—1785.) történetét beszéli el. Az előbbiben alakultak Magyarországon Temesvárt, Eperjesen, Selmeczen és a szepességi Georgenbergen páholyok. Abafinak e culturtörténeti becsű műve havonként kettős füzetekben jelenik meg. Egy kettős füzet ára 80 kr; az eddig megjelent négy kötet összesen 12 frt 80 kr.

— **Zotikos és Hierax a várnai csatáról** cz. a. különnyomatként is megjelent Pecz Vilmosnak ama két eredetileg a Századokban megjelent értekezése, melyben két újjörög írónak a várnai csatáról írott költeményét ismertette. (30 l.)

Folyóiratok.

— Az „Erdély” f. é. 3—4 (kettős) és 5. füzete gyors egymásutánban jelent meg, behozván az eddigi késedelmet. A 3—4. füzet élén *Bruckner* Vilmos dr. az erdélyrészi szász Kárpát-egyesület elnöke arcképe áll, róla szól a főcikk is, méltatván érdemeit a szász testvér-egyesület élén s a szívélyes viszony megteremtéséért, mely a két rokonzélú erdélyrészi Kárpát-egyesület között fennáll. Azután *Méhely* Lajos czikke következik; „A királykő sziklaszorosai”, 4 képpel. Ezt követi *Benedek* Elek hangulatteljes prózai költeménye, az „Erdő-zugás”, melyet az idei Kárpát-estélyen olvasott fel. *Pap* György „Az erdélyrészi Déli-Kárpátokról” ír (két képpel). *Molnár* Endre az erdélyi szász néphimnusz ismerteti műfordításban is bemutatván azt. *Balázs* Péter: A Magas-Tátra látóképét különböző megvilágításban ismerteti. A „helynevek ügyé”-ben a M. Tört. Társ. véleménye után még egy cikk van („Zergevadászat Erdély és Oláhország havasaiban”) *Orlowsky* Gyulától s utána az egyesületi élet bő jelentései következnek. — Az 5. füzet *Bethlen* Bálint gróf az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület elnöke arcképével és életrajzával nyílik meg. Azután a jun. elejére tervbe vett „*Skerisorai kirándulás*” előzetes ismertetése czéljából *Sándor* József „A pamiri fensik” cz. a. ír, nem India kulcsa az ázsiai, hanem a magyar alföldet domináló fensik: a bihari-gyalui és az Érczhegység havasairól. *K. Nagy* Sándor „kirándulás a Biharhegységbe” cz. a. hívogat a hegyek közé. Számos Torda, Toroczko és havasi vidéki kép tarkítja ezeket és EKE úti kalauz 2-ik kiadásából czekről kiadott cikkeket. *Hankó* Vilmos dr. a korondi fürdőt (Erdély Gleichenbergjé) írja le, a melyet új tulajdonosa Gáspár Gyula teljesen újjá alakított. *Schwarz* Adél: „Radna-Borberek (az EKE fürdője) a múltban és jövőben” képét festi meg — elragadtatással. Az „egyesületi élet” közlései zárják be a tartalmas füzetet.

— Az „Akadémiai Értesítő” máj. füzetét legnagyobb részét a M. T. Akadémia 1893-iki munkásságáról szóló jelentés tölti be, melyet a nagygyűlés elibe

terjesztett a főtítkár. Ezt követik a jegyzőkönyvek az apr. havi osztályülésekről; jelentés a pályázatok eldöntéséről; jelentés az akad. választásokról; végül a jövőre kitűzött jutalomtételek.

— *Az Irodalomtörténeti Közlemények* IV. évf. 2. füzetében nagyérdékű tanulmányt olvasunk „*A Zrinyiánsz*“-ról, a melyben *Thúry* József kimutatja, hogy a kik eddig arról írtak, nem tanulmányozták annak magyar forrásait, csakis a rokon eposzokkal hasonlították össze. Ő megjelöli a „Szigeti veszedelem“ történeti forrásait (Istvánffy, Forgách stb. műveit) s idézetekkel hasonlítva össze von párhuzamot. Rámutat, hogy mennyit merített Zrinyi a XVI. sz. vallásos irodalmából és saját prózai munkáiból. — A 2-ik közl. Gradeczi Horváth Gergely lutheranus főúr a Szigetvár első (1556.) védője Horváth Márk fia hitirója Lám (Ambrosius) Sebestyén késmárki lelképásztorral. — *Bayer* József Katonát, mint vigjáték íróit méltatja. *Az Adattárban Dr. Komáromy* András Rimay János életéhez közöl újabb adatokat. *Dr. Illésy* János: Hivatalos adatokat nyújt Dayka Gábor életéhez 1793—1796-ig. *Imre* Lajos Az 1790-es évek irodalmához, II. Józsefről és főképe az 1790—91. országgyűlésről közöl latin és magyar pasquillusokat, verseket. *Czékus* László Jászay Pálnak (A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után írójának) sok érdekes epizódot, társadalmi, életpontot, s az ő szerelmi viszonyát felütnetű naplójából adja a második részt. Legtöbbet Mikóháza szerepel benne, a Komáromy-curia, a hol ő Abaúj-megye viceispánjának kancellistája volt, azonkívül Zemplén és Abaújmegyék nemes háza, családai s ezek társas élete. — *Ferenczi* Zoltán Döbrentey három levelét közli Cserey Farkashoz. *Dr. Kapossy* Jusztinián Jókai Mórról ír, pápai diákkorából emlékeket, egy Lengyelország bukása felett kesergő önképzőkori szép költeményét is közölvén. Ismertetések, bírálatok végzik a gazdag füzetet,

— *A Századok* máj. füzetét *Fraknói* Vilmos nyitja meg „Nyomozások egy középkori magyar tudós életviszontagságainak földerítésére cz. cikkével, a melyben Makrai Benedekről a budai egyetem jogtanáráról ír, a ki 1403-ban tanítványaival fellázadt Zsigmond király ellen s ezért elfogatott s csak hat esztendő múlva bocsáttatott szabadon. *Mátyás* Flórián folytatja a megkezdett „magyar történelmi problémák“-at Asztrik-Anasztáz érsekségeiről; Szt. István király rokonsági viszonyáról Endre, Béla és Levente testvérekhez; végül Venczeslaus és Vladislaus egyenértékéről. *Petz* Vilmos Hierax XV. sz. görög költőnek a várnai csatáról írt költeménye következik, melyet szakosztályunkban olvasott fel. Értékes tört. dolgozat a *Berzeviczy* Edmundé, mely a Tarkóiek hatalmi törekvéseit tünteti fel Sárosban, XIV—XVI. század folyamán. *Lehoczky* Tivadar azt akarja megfejtetni, hogy „mióta káromkodnak Magyarországon?“ szerinte a XVI. sz. közepétől kezdve; mi régebbi adatokra is hivatkozhatnánk. A történeti irodalom több munkát ismertet, Erdély történetéből *Király*: Daciaját és *Szádeczky*: Erdély és Mihály vajda történetét — mindkettőt méltányló elismeréssel.

— *A Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle* f. évi I évf 2-ik füzetében *Acsády* Ignác ír a magyar gazdasági életéről 1720-ban, abban az időben, midőn a passaroviczi béke (1718. jul. 21.) alkalmával Temesvár és vidéke visz-

szakódításával a magyar állam visszanyerte mai területét. *Pölya* Jakab a magyar birtok és örökösödési jognak fejlődéséről nyújt vázlatos, de tanulságos fejtegetéseket. Ezután feldolgozatlan „*Adatok*“ következnek, így Nádasy Tamás nádor neje Kanizsai Orsolya gazdasági útasításai 1564-ből; II. Rákóczi Ferenc szabályzata a hegyaljai szőlőművelésről; mindkettőt közli *Szamota* István. *Acsády* „régí árviszonyok“ tanulmányáért Abaújvármegyének 1669. limitatiója fő tételeit; *Köszeghy* Sándor Magyarország ki- és beviteli forgalma táblázatos kimutatását közli 1733-ból. A Vegyések között „*Erdélyi robothegyek*“ -ról ír *Teichel* Sándor és *Hermann* Antal.

— *A Magyar Nyelvőr* máj. füzetében *Goldziher* J. és *Szarvas* G. a „díj, díja“ szót magyarítja. *Szinnyei* J. folytatja a magyar nyelvbe átvett oláh szavak lajstromát. *Szabó* Jenő érdekesen fejtegeti a házi állatok jelképes jelentéseit a magyar szólásmódokban (a számár, szarvasmarha, ökör, tehén, bika, borju és bivalyokról szóló szólásmódokat). *Balassa* József a slavoniai nyelvjárásról ír. V. *Hevess* Kornél a Jordánszky és Érdy codex hang-, alak- és mondat-tanát kezdi összehasonlítani. Helyreigazítások, magyarázatok, népnyelvhasználmányok, népmese, tréfás vers, tájszók fejezik be a füzetet.

— *A Keresztény Magvető* márcz. — ápr. füzetében gr. *Kuun* Géza nagybecsű értekezést kezd: Adalékok a keleti nyelvek, irodalmak és utazások történetéhez, hazai történetünkre s a nemzeti irodalmunkra való vonatkozással. *Rédiger* Géza „Az öröklét kapcsolatai“ czímen természet-bölcseleti értekezést ír. *Ürmössy* Kálmán a szentgercei unit. eklézsia történeti leírását kezdi meg. *Benczédi* Gergely, Kénosi Sándor Gergely ítélőmesterré neveztetése oklevélét közli 1713-ból, hibásan, az eredeti zavaros orthographiával. *Kanyaró* F. az „unitarius történetírás és Kálvin orthodoxia“ cz. hosszadalmas polemicus czik-két folytatja.

— *A Protestáns Közlöny* 20. sz. Br. Vay Miklós emlékczetének áldoz kegyeletes szavakat. Tárcajában Kovásznai Péter püspöknek 1668-ban egy Teleki Mihályhoz az oláh iskolákról és nyomdáról szóló érdekes levelét közli *Koncz* József. A 22. számban szántai Pócs István huszti ref. lelkész két levele van 1671-ből ugyancsak Teleki Mihályhoz, a presbiteri rendszer behozatala végett az erdélyi egyházakba. A 23. számban a Deési Márton, Csernátóni Pál és Pataki István újítással vádolt és 1673-ban a radnóthi gyűlésbe idézett tanárok ellen felhozott vádpontokat közli *Koncz* József a Teleki levéltárból. — Mindmegannyi becses egyháztörténeti adat.

— *Az 1848—49. Történelmi Lapok* f. é. jun. 1. száma részben a báró Jósika Miklós emlékének van szentelve. Bemutatja két arcképét (egyik emigrans korából való fiatal képe), tordai szülőházát, (élettrajzát azonban nem). Az első cikket: Feltámadás a halálban (utóhangok Kossuth temetéséről) Lövei Klára írta. A tárczában egy érdekes napló folyik egy emigrans tollából az Alduna vidékéről (A „Sánta huszár“ naplója“).